

УДК 72.012

Скляренко Наталія Владиславівна¹,

канд. мистецтвозн., доцент,

Луцький національний технічний університет, Україна

E-mail: nata_skliarenko@ukr.net

ТИМЧАСОВІ МІСЬКІ ЗЕЛЕНІ ПРОСТОРИ: РІВНІ ІНТЕГРАЦІЇ

Анотація. У статті розкрито особливості формування тимчасових міських зелених просторів та обґрунтовано рівні їх інтеграції з урбаністичним ландшафтом. Тимчасовість, мобільність та багатофункціональність цих просторів є віддзеркаленням соціально-культурної динаміки, екологічних, економічних і технічних проблем міської інфраструктури. Інтегруючий характер урбаністичного ландшафту передбачає об'єднання штучно привнесених елементів у цілісну дизайн-систему завдяки проектуванню матеріальних, інформаційних, енергетичних і часових зв'язків. Виокремлено предметний, структурно-функціональний та системний рівні інтеграції. Принципи нашарування, штучного проникнення, вільного енергетичного та інформаційного обміну між компонентами штучної та природної систем розкривають необхідність пошуку нових моделей взаємодії з використанням міждисциплінарних методів проектування. Аналіз проектних особливостей тимчасового інтегрального середовища з позицій системного підходу представляє перспективну стратегію розвитку урбаністичного ландшафту.

Ключові слова: тимчасовий зелений простір, дизайн-система, рор-ур урбанізм, організація, урбаністичний ландшафт, дизайн, інтеграція, рівні інтеграції, інтегральне середовище.

Постановка проблеми. Важливим елементом організації урбаністичного ландшафту є паркові зони. Вони представляють собою багатофункціональний простір, що характеризується соціально-культурною та фізичною динамікою. Їх головним завданням є створення екологічного комунікативного простору,

¹ © Скляренко Н.В.

що забезпечує естетичний вигляд урбаністичного ландшафту. Проте постійні паркові зони у густонаселених міських просторах є поодинокими, оскільки цивілізаційні процеси руйнують осередки природного походження, замінюючи їх асфальтованими та бетонованими площами.

Інтенсивний розвиток міського середовища спричинив появу низки проблем, серед яких погіршення екологічного стану та здоров'я людей, неефективне використання природних осередків у містах. Розв'язання цих проблем пов'язане із організація тимчасового зеленого простору та процесами його інтеграції у міське середовище. Проектування таких інтегральних середовищ передбачає розуміння складних екологічних, економічних, соціальних і технічних проблем міської інфраструктури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема інтеграції природи та архітектури сьогодні є предметом інтенсивного дослідження. В. Логвінов розкриває принципи природоінтегрованої архітектури, зокрема принцип регенерації [5], збереження місця, взаємозв'язок середовищ та ін. Аналіз публікацій засвідчив необхідність дослідження міського середовища з точки зору сучасних методів архітектурно-художньої інтеграції. М. Дуцев розглядає особливості інтеграційної концепції в архітектурі [4]. Д. Яровенко обґрунтовує поняття «інтегральний простір» в архітектурі як саморегульовану систему [6].

Інтернет-джерела містять фрагментарні згадки про тимчасові зони переважно із вторинної сировини [2], рор-уп парки інтер'єрного [10] та ландшафтного характеру [11], урбаністичні нововведення [7; 12]. Проте ця інформація носить переважно рекламний характер. Важливими є матеріали про технічні інновації [8; 9], пов'язані із створенням тимчасових міських просторів, але і вони є поодинокими концептуальними розробками. Окрему групу джерел представляють повідомлення наукового характеру про новітні техніко-технологічні розробки дизайнерів, що ґрунтуються на експериментах з властивостями живих організмів [1] та використанні енергії природи [3].

Аналіз інформаційних джерел засвідчив відсутність комплексного наукового обґрунтування інтеграційних процесів під час проектування тимчасових зелених просторів.

Мета. Метою роботи є виявлення рівнів інтеграції штучно створених людиною тимчасових зелених просторів у міське середовище. Виділено наступні завдання дослідження: 1) проаналізувати особливості тимчасових зон; 2) виділити рівні інтеграції їх в міське середовище. Об'єктом дослідження є тимчасові міські «зелені» простори. Предметом дослідження є рівні їх інтеграції в урбаністичний ландшафт.

Основна частина. Тимчасові зелені зони стають комунікативним середовищем, що формується під дією соціально-культурних, економічних та екологічних чинників. Елементи зовнішнього середовища та соціальні комунікації, об'єднані на основі методу поп-ап, проектуються у цілісну систему та формують явище поп-ап урбанізм. Поп-ап урбанізмом називають соціальні ініціативи, які використовують мінімум ресурсів та передбачають встановлення тимчасових міських середовищ (поп-ап майданчиків, парків, площ) та організацію подій [12]. Це можуть бути різноманітні конструкції та малі архітектурні форми переважно із вторинної сировини, що представлені арт-інсталяціями (рис. 1:1), модульними дизайн-системами (рис. 1:2) або парками (рис. 2:1).

Особливістю тимчасового «зеленого» простору (або поп-ап простору) є швидке створення на основі чітко сформованої концепції. Мобільність як невід'ємна його характеристика сприяє тісному переплетенню технічно-технологічних і соціально-культурних інновацій, науки та природи.

Тимчасові простори здатні акумулювати різні функції (рекреаційна, торгівельна, виставково-ярмаркова, відпочинково-розважальна тощо), підвищуючи соціальну активність. М. Дуцев наголошує на появі «інтеграційного потенціалу «проміжного» простору з перевагою універсальної функції» [4:29]. Таке перетворення урбаністичного ландшафту носить інтегруючий характер, що передбачає об'єднання штучно привнесених елементів у цілісну дизайн-систему, діяльність якої пов'язана із урбаністичним ландшафтом та спрямована на досягнення

корисного ефекту для природного середовища і людини. Завдяки проектуванню матеріальних, інформаційних, енергетичних і часових зв'язків, які ґрунтуються на тісній взаємодії технічних і гуманітарних наук, забезпечується життєздатність дизайн-системи. Домінування певного виду зв'язків дозволяє виділити предметний, структурно-функціональний та системний рівні інтеграції, які визначають параметри адаптивності дизайн-системи.

Рис. 1. Предметний рівень інтеграції тимчасових зелених просторів: 1 – «Булбашкові сади», Голандія, 2010 р.; 2 – «Park Wheel!», Нова Шотландія, 2010 р.; 3 – модульний мобільний парк Parkcycle Swarm, Сан-Франциско, 2013 р.; 4 – перший pop-up community garden, Київ, 2015 р.

Предметна інтеграція розглядається як сукупність усіх видів штучних конструкцій з елементами рослинного світу (вазони, рослинні інсталяції, малі архітектурні форми тощо), які привносяться в урбаністичний ландшафт («нашаровуються») за

участю людини та забезпечують інтегральні властивості дизайн-системи. Тимчасовий зелений простір на рівні предметної інтеграції формується з використанням одиничних об'єктів, груп об'єктів та ансамблів.

Одиничні об'єкти – це тимчасові структури виставкового характеру, що утворюють «зелені» міні-простори серед міського середовища. Стаціонарні («бульбашкові сади», Голландія (рис. 1:1) та мобільні конструкції (Park Wheel, Нова Шотландія [8] (рис. 1:2)) сприяють індивідуалізації «зеленого» простору.

Збільшення часу існування та зниження рівня індивідуалізації відбувається при проектуванні тимчасового простору з групи об'єктів. Їстівні плодови дерева та рослини, винесені у вазонах чи ящиках, забезпечують формування «їстівних спливаючих» ландшафтів, що спрямовані на підвищення еко-свідомості людей (Pop-Up community garden (Київ) (рис. 1:4), Pop-Up landscape (Окленд [11]). Pop-up культура змінює спосіб мислення людини, включаючи її у активне перетворення середовища життєдіяльності [7; 11].

Універсальною формою предметної інтеграції є модульні мобільні парки. Концепція відкритого мобільного простору модульного характеру реалізується у розробці Parkcycle Swarm (Сан-Франциско, ландшафтний архітектор John Bela та художник Tim Wolfer) [9]. Основний модуль Parkcycle – це мобільний зелений простір розміром 2,6x4x7,4 фути, виготовлений з алюмінієвої рами, фанери, деталей для велосипедів. Фізичні властивості утвореного інтегрального простору обумовлені вибором конструктивної системи: виносні елементи, добудовані об'єми (павільйони, дерева, сонячні батареї, мобільні кухні тощо) (рис. 1:3.). Поєднання декількох модулів забезпечує формування групового модульного компонента в рамках великої системи міського простору.

Утворення інтегральної дизайн-системи здійснюється також за рахунок формування ансамблів. Основним принципом об'ємно-просторової організації є виділення функціональних зон з урахуванням тектонічних рішень природного середовища та міських комунікаційних вузлів. Зразком такої дизайн-системи

є Plaza Móvil – портативний вуличний парк (дизайнер Мануель Рапопорт, Буенос-Айрес), локація якого характеризується постійною динамікою та наявністю обґрунтованої концепції проектування з наявним екологічним компонентом. На рівні предметної інтеграції основними проблемами є технічні питання: форми об'єктів, можливості їх трансформації, організація монтажу.

Структурно-функціональний рівень інтеграції передбачає внесення суттєвих змін у міські простори (створення озелених місць в інтер'єрах громадських закладів (імерсивний парк аеропорту Амстердаму (*рис. 2:2*); Помаранчевий сад «Оазис», магазин в Амстердамі [7], критий парк OpenHouse в Лондоні [10]) й у відкритому середовищі (громадські сади, Пенсильванія [7]). Це характеризується незначним взаємним проникненням штучних елементів та елементів природної системи. Структурно-функціональна інтеграція часто передбачає перехід тимчасового середовища у постійне за рахунок зміни наявних покриттів (озеленення/замощення), монтажу стаціонарного обладнання (радикальні методи створення рор-уп парків, організація *Derave*, Портланд). Трансформація структури інтегрального середовища спрямована на розв'язання екологічних проблем і досягнення максимальної ефективності його функціонування – боротьба зі змінами клімату (встановлення очисних установок, атмосферних фільтрів тощо) та турбота про здоров'я людей. Посилення інформаційних зв'язків зеленого простору забезпечує включення в його структуру емоційних та психофізичних характеристик (світлове і колірне рішення, створення інклюзивного середовища для людей з вадами, звукова атмосфера та ін.). Ці прийоми дозволяють програмувати поведінкові процеси в середовищі.

На цьому рівні інтеграції формування штучного предметно-просторового середовища інтегрального простору пов'язане із необхідністю проведення дослідження місцевості, аналізу кількості відвідувачів та їх потреб у інфраструктурі, врахування екологічних чинників. Тимчасовий характер зон призначений для тестування і аналізу перспективних проектних аспектів (тимчасовий парк *Metcalfe Park*, Сідней) [2] (*рис. 2:1*).

Рис. 2. Структурно-функціональний рівень інтеграції тимчасових зелених просторів: 1 – тимчасовий парк відпочинку Metcalfe Park, Сідней, 2015-2016 р.; 2 – аеропорт Схіпхол, Амстердам, 2011 р.

Рис. 3. Системний рівень інтеграції тимчасових зелених просторів: 1 – вуличний килим SHAGG, дизайнер Sean Lally, 2015 р.; 2 – Glowing Nature, дизайнер Daan Roosegaarde, 2014 р.

Системна інтеграція є найвищим рівнем інтегративних процесів. Вона базується на енергетичному взаємопроникненні штучних і природних елементів з метою створення цілісної системи. Прямий доступ до ресурсів природного середовища, вільний взаємний обмін енергією та інформацією між компонентами штучної та природної систем означає двосторонню взаємодію з можливістю їх злиття. Системна інтеграція як взаємне проникнення передбачає синтез методів проектування та усунення меж між ними. На практиці вона реалізується у вигляді експериментальних розробок, однією з яких є вуличний килим SHAGG [3]. Його поверхня – товсті щупальця – захищають від стороннього шуму, а спеціальний

матеріал, взаємодіючи з енергією землі, забезпечує постійне тепло та свічення (*рис. 3:1*).

Природне середовище початково має інтегруючі особливості, які використовують дизайнери у розробках. Зокрема, для створення зелених зон Даан Русгард знайшов спосіб надати «дорослим» деревам світловипромінюючі властивості на основі експериментальних досліджень біоломінесцентних грибів (проект *Glowing Nature*). Покриття заряджається впродовж дня і вночі, може світитися до 8 годин [1] (*рис. 3:2*). Можливість інтегрувати матеріали однієї природи, але різної структури забезпечує гнучку взаємодію тимчасових паркових зон із природним середовищем, що призводить до формування нового синергетичного ефекту. Різноманітність елементів та систем в цілому є важливою проблемою інтеграції. Такий рівень інтеграції найбільш близький до ідеального, але реалізації його на практиці є поодинокими.

Висновки. Тимчасові паркові зони – це складний комунікативний простір, що вирізняється мобільністю, багатофункціональністю, екологічністю. Об'єднання штучно привнесених елементів в урбаністичний ландшафт забезпечує появу цілісної дизайн-системи, що має інтегруючий характер. Предметний, структурно-функціональний та системний рівні інтеграції реалізують перебіг інтеграційних процесів, основою яких є матеріальні, інформаційні, енергетичні та часові зв'язки.

Предметний рівень інтеграції побудований за принципом нашарування та передбачає використання одиничних об'єктів, груп об'єктів та ансамблів у міському середовищі. Структурно-функціональний рівень інтеграції характеризується введенням штучних елементів у природну систему, що пов'язано із вирішенням екологічних проблем. Системний рівень інтеграції передбачає вільний взаємний енергетичний та інформаційний обмін між компонентами штучної та природної систем, базується на використанні міждисциплінарних методів проектування та носить експериментальний характер. Дослідження тимчасового інтегрального середовища з позицій системного підходу окреслює перспективні напрямки проектування урбаністичного ландшафту.

Перспективи подальшого дослідження. У подальшому дослідженні необхідно розглянути принципи проектування природоінтегрованих дизайн-систем.

Література

1. *Витковская Е.* Поэзия технологий. URL: <http://www.cablook.com/design-art/poeziya-tehnologij/> (дата обращения: 15.01.2018).
2. *Временный парк отдыха в Сиднее.* URL: <http://www.vashsadovnik.com/page/vremennuy-park-otdyha-v-sidnee> (дата обращения: 2.02.2018).
3. *Дремо В.* Энергия вместо кирпичей. URL: <http://www.cablook.com/extracreative/energiya-vmesto-kirpichej/> (дата обращения: 2.02.2018).
4. *Дуцев М.В.* Архитектурно-художественное формирование открытых городских пространств (на примере европейских городов). *Архитектон: известия вузов.* 2012. №40. С.28-40
5. *Лозвинов В.* От «зеленого строительства» к природоинтегрированной архитектуре. Принцип регенерации. *Проект Байкал.* 2016. №49. С. 60–72.
6. *Яровенко Д. С.* Интегральные пространства в архитектуре. *Архитектон: известия вузов.* 2012. № 38 – Приложение. URL: http://archvuz.ru/2012_22/3 (дата звернення: 2.02.2018).
7. 6 Urban Garden Projects That Will Blow Your Mind. URL: <https://dailyplanet.climate-kic.org/6-urban-garden-projects-that-will-blow-your-mind/> (дата звернення: 13.02.2018).
8. *Cedric J.* Eco-friendly Park Wheel... Get Yours Today! URL: <https://thoughtexpedition.wordpress.com/2010/02/18/eco-friendly-park-wheel-get-yours-today/> (дата звернення: 2.02.2018).
9. *Gruen A.* Taking the Park by Swarm: Bike-Powered Public Space Pops Up Worldwide. URL: <https://archpaper.com/2013/09/taking-the-park-by-swarm-bike-powered-public-space-pops-up-worldwide/> (дата звернення: 2.02.2018).
10. Indoor parks at Openhouse. URL: <http://openhouse.me/case-study/indoor-parks-at-openhouse/> (дата звернення: 6.01.2018).

11. Pop Up landscape architecture. URL: <http://www.naturallhabitats.co.nz/pop-up-landscape-architecture/> (дата звернення: 4.03.2018).

12. Pop-up урбанізм: як тимчасові проекти змінюють місто назавжди. URL: <http://pb.platfor.ma/pop-up-urbanism/> (дата звернення: 4.03.2018).

References

1. *Vitkovskaia E.* Poeziia tekhnologii. URL: <http://www.cablook.com/design-art/poeziya-tehnologii/> (data obrashcheniia: 15.01.2018).

2. *Vremennii park otdikha v Sidnee.* URL: <http://www.vashsadvnik.com/page/vremennyj-park-otdyha-v-sidnee> (data obrashcheniia: 2.02.2018).

3. *Dremo V.* Enerhiia vmesto kirpichei. URL: <http://www.cablook.com/extracreative/energiya-vmesto-kirpichej/> (data obrashcheniia: 2.02.2018).

4. *Dutsev M.V.* Arkhitekturno-khudozhestvennoe formirovanie otkrytykh horodskih prostranstv (na primere evropeiskih horodov). *Arkhitekton: izvestiia vuzov.* 2012. №40. S.28-40.

5. *Lohvinov V.* Ot «zelenoho stroitelstva» k prirodointehrirovanoi arkhitecture. Printsip reheneratsii. *Proekt Baikal.* 2016. №49. S. 60–72.

6. *Yarovenko D.S.* Integralnye prostranstva v arkhitecture. *Arkhitekton: izvestiia vuzov.* 2012. № 38 – Prilozhenie. URL: http://archvuz.ru/2012_22/3 (data obrashcheniia: 2.02.2018).

7. 6 Urban Garden Projects That Will Blow Your Mind. URL: <https://dailyplanet.climate-kic.org/6-urban-garden-projects-that-will-blow-your-mind/> (data obrashcheniia: 13.02.2018).

8. Cedric J. Eco-friendly Park Wheel... Get Yours Today! URL: <https://thoughtexpedition.wordpress.com/2010/02/18/eco-friendly-park-wheel-get-yours-today/> (data obrashcheniia: 2.02.2018).

9. *Gruen A.* Taking the Park by Swarm: Bike-Powered Public Space Pops Up Worldwide. URL: <https://archpaper.com/2013/09/taking-the-park-by-swarm-bike-powered-public-space-pops-up-worldwide/> (data obrashcheniia: 2.02.2018).

10. Indoor parks at Openhouse. URL: <http://openhouse.me/case-study/indoor-parks-at-openhouse/> (data obrashcheniia: 6.01.2018).

11. Pop Up landscape architecture. URL: <http://www.naturalhabitats.co.nz/pop-up-landscape-architecture/> (data obrashcheniia: 4.03.2018).

12. Pop-up urbanizm: yak tymchasovi proekty zminiuiut misto nazavzhdy. URL: <http://pb.platfor.ma/pop-up-urbanizm/> (data obrashcheniia: 4.03.2018).

13.

Аннотация

Скляренко Н.В. Временные городские зеленые пространства: уровни интеграции. В статье раскрыты особенности формирования временных городских зеленых пространств и обоснованы уровни их интеграции с урбанистическим ландшафтом. Временность, мобильность и многофункциональность этих пространств является отражением социально-культурной динамики, экологических, экономических и технических проблем городской инфраструктуры. Интегрирующий характер урбанистического ландшафта предусматривает объединение искусственно привнесенных элементов в целостную дизайн-систему благодаря проектированию материальных, информационных, энергетических и временных связей. Выделены предметный, структурно-функциональный и системный уровни интеграции. Принципы наслоения, искусственного проникновения, свободного энергетического и информационного обмена между компонентами искусственной и естественной систем раскрывают необходимость поиска новых моделей взаимодействия с использованием междисциплинарных методов проектирования. Анализ проектных особенностей временной интегральной среды с позиций системного подхода представляет перспективную стратегию развития урбанистического ландшафта.

Ключевые слова: временное зеленое пространство, дизайн-система, поп-уп урбанизм, организация, урбанистический ландшафт, дизайн, интеграция, уровни интеграции, интегральная среда.

Abstract

Skliarenko N.V. Temporal municipal green spaces: levels of integration. In the article the features of forming of temporal municipal green spaces are exposed and the levels of their integration with an urbanism landscape are reasonable. We investigated that temporal green spaces are integral environments. They are able to accumulate different

functions. Temporality, mobility and multifunctionness of these spaces are the reflection of sociocultural dynamics, ecological, economic and technical problems of municipal infrastructure. Integrating character of urbanism landscape foresees the association of the artificially introduced elements in the integral design-system due to planning of material, informative, power and sentinel connections.

There are subject, structural-functional and system levels of integration. The subject level of integration is seen as an aggregate of the artificial constructions with flora elements (single objects, groups of objects and ensembles), introduced by a man in a natural environment. The structural-functional level of integration is characterized by insignificant mutual penetration of artificial elements and elements of the natural system. It is related to the changes of present coverages, editing of stationary equipment. The system integration as the greatest level of integral processes is based on the power bilateral co-operating of artificial and natural elements with the aim of creation of the integral system. System integration as foresees mutual penetration synthesis of methods of their planning.

Principles of stratification, artificial penetration, free power and informative exchange between components artificial and natural systems expose the necessity of search new models co-operation with the use interdisciplinary design methods. The analysis of project features of temporal integral environment from positions system approach presents perspective development strategy of urbanism landscape.

Keywords: temporal green space, design-system, pop-up urbanism, organization, urbanism landscape, design, integration, levels of integration, integral environment.

*Стаття надійшла в редакцію 10.03.2018 р.
Стаття прийнята до друку 28.03.2018 р.*